

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 17/2020

Tiimiohjaajuuus maahanmuuttajien verkkokoulutuksessa

Vähäkangas Antti, Svanberg Eija, Kosonen Katri

8.4.2020 ::

Oulun ammattikorkeakoulu osallistui valtakunnalliseen maahanmuuttajille suunnatun verkkokoulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tämä korkeakouluun valmentava koulutus antoi arvokkaan kokemuksen maahanmuuttajakoulutuksesta verkossa ja monialaisesta tiimiohjaajuuudesta. Onnistumisen lähtökohtana oli hyvä etukäteissuunnittelu, selkeät välitavoitteet, riittävän ajan varmistaminen sekä sitoutuminen. Maahanmuuttajille suunnatuissa koulutuksissa tarvitaan monialaista yhteistyötä, jossa suomen kielen oppiminen integroituu alakohtaisiin opintoihin.

Tausta

Oulun ammattikorkeakoulu on yksi valtakunnallisista maahanmuuton vastuukorkeakouluista, jonka rooliin kuuluu muun muassa maahanmuuttajien korkeakoulutuksen kehittäminen. SIMHEN (Supporting Immigrants in Higher Education in Finland) tavoitteena on sujuvoittaa maahanmuuttajien korkeakoulutukseen ohjautumista kansallisesti ja alueellisesti.

Maahanmuuttajat kohtaavat erilaisia haasteita hakeutuessaan suomenkieliseen korkeakoulutukseen ja yksi suurimmista on opinnoissa menestymisen kannalta riittävän hyvän kielitaidon osaaminen. Kotoutumiskoulutusten jälkeen kielitaito ei useinkaan vielä riitä korkeakouluopintoihin ja tälle tasolle kielen itsenäinen opiskelu on haasteellista. Korkeammalle tasolle ja ammattisanastoon keskittyviä opintojaksosia on vähän tarjolla ja ne järjestetään usein koulutuskaupungeissa, jolloin kauempana asuvien on niihin lähes mahdotonta osallistua ^[1].

Tähän haasteeseen perustettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön hanke Valmentavasta valmiiksi (2017–2019), joka mahdollisti alakohtaisen suomen kielen opiskelun paikkakunnasta riippumatta. Hanketta johti Metropolia Ammattikorkeakoulu ja mukana oli yhteensä yhdeksän ammattikorkeakoulua. Hankkeen kohderyhmänä oli maahanmuuttajataustaiset henkilöt, joiden tavoitteena oli hakea opiskelemaan ammattikorkeakouluun tai yliopistoon Suomessa. ^[2] Edellytyksenä koulutukseen hakemiselle oli suomen kielen vähimmäistaitotaso B1 sekä korkeakoulun hakukelpoisuus ^[3].

Näkyvin osa hanketta oli 30 opintopisteen laajuisten valtakunnallisten koulutuskokonaisuuksien suunnittelu ja toteutus neljälle eri alalle: liiketalous, sosiaali- ja terveysala, tekniikka sekä monialaiset. Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) roolina oli toimia hallinnollisena vastuukorkeakouluna liiketalouden alalla ja vastata muun muassa opiskelijahausta, pääsykokeen järjestämisestä sekä todistusten antamisesta. Lisäksi Oamk oli mukana kahdessa liiketalouden alan opintojaksossa yhdessä suomen kielen opettajan sekä muiden liiketalouden alan opettajien kanssa. Liiketalouden painottuvan kokonaisuuden rakenne oli:

- Valmiudet korkeakouluopintoihin, 5 op
- Liiketalouden ala ja suomi toisena kielenä 1 (B1), 5 op
- Liiketalouden ala ja suomi toisena kielenä 2 (B1), 5 op
- Liiketalouden ala ja suomi toisena kielenä 3 (B2), 5 op
- Liiketalouden alan matematiikan valmentavat opinnot, 5 op

- Liiketalouden alan englannin kieli ja viestintä, 5 op

Opintokokonaisuuksien lähtökohtana oli suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin tekeminen yhdessä tiimiopettajana. Opettajat olivat eri ammattikorkeakouluissa, joten käytännössä yhteydenpito tapahtui verkon välityksellä. Tiimiopettajuudessa oli mukana myös monialaisuutta, koska verkkovalmentavien rakenteena oli substanssiopintoihin integroitu suomen kielen opetus. Opiskelijoiden viikko-ohjelmassa oli tukimuotona opintojen ohjaus, mikä vähensi opiskelijoiden kysymyksiä opettajille. Opettaja pystyi keskittymään vain opetettavaan aiheeseen ja siihen liittyviin tehtäviin.

Tiimityö verkossa

Tiimityö edellyttää aikaa, yhteistä näkemystä ja avointa vuorovaikutusta. Valmentavan koulutuskokonaisuuden suunnitteluun oli käytettävissä yli vuosi ja samat asiantuntijat toimivat sekä suunnittelussa että toteutuksessa koko prosessin ajan. Koska suunnittelu jakaantui pitkälle ajalle, pystyttiin järjestämään yhteisiä workshop-tapaamisia sekä Skype-kokouksia. Tapaamisten väliin oli tarpeellista jättää riittävästi aikaa asian sisäistämislle ja yhteisen näkemyksen muodostumiselle. Workshop-tapaamiset olivat avoimia keskustelufoorumeita, joissa muodostettiin yhteinen näkemys tavoitteista ja käytännön toteutuksista. Yhteisissä verkkotapaamisissa keskusteltiin vaihtoehdoista, hiottiin toteutusta sekä suunniteltiin tehtäviä ja aikatauluja. Kaikki olivat sitoutuneita toimimaan sovituksi ja tämä muodostui tiimityön perustaksi. Ensin keskityttiin opintojaksojen kuvauksiin sekä tavoitteiden ja sisältöjen määrittämiseen eli opintosuunnitelmaan, sen jälkeen siirryttiin käytännön toteutuksen rakentamiseen.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden näkökulma huomioitiin erityisesti käytännön toteutuksessa. Tavoitteena oli, että koulutus näyttäytyi opiskelijoille yhtenäisenä ja loogisena kokonaisuutena. Suomen kielen opettajan osuus liitettiin mukaan myös substanssiaineiden opetukseen, oppimiseen ja palautteen antamiseen. Oppimislustana käytetty Moodle suunniteltiin ja rakennettiin mahdollisimman yhtenäiseksi ja opintojaksojen toteutukset toistivat pääosin samaa logiikkaa.

Verkkopedagogiikan asiantuntijoiden etukäteen suunnittelemat ohjaus- ja keskustelusessiot toimivat koulutuksena opettajille. Koulutuksen lisäksi oli tärkeää sopia etukäteen opettajien toiminta ja menettelytavat yhdessä asiantuntijan kanssa. Tällä varmistettiin opetuksen onnistuminen sekä substanssi- ja suomen kielen integroituminen verkon välityksellä. Opettajien välinen yhteistyö tarkoitti esimerkiksi sitä, että liiketalouden opintojaksoilla opiskelijoiden esityksiä oli arvioimassa molemmat opettajat. Tällainen tiimityö mahdollisti monipuolisen arvioinnin ja palautteen antamisen. Opiskelijoiden henkilökohtaisen kehittymisen kannalta palaute on ensiarvoista, sillä ilman palautetta ei voi peilata omaa toimintaansa ja oppia virheistään. Toisaalta palautteen antaminen on herkkä asia ja on hyvä, että sitä tulee monipuolisesti: kuvailevaa palautetta, joka on neutraalia tai subjektiivista ja lähtökohtaisesti helposti vastaanotettavissa sekä arvioivaa palautetta, joka perustuu selkeisiin kriteereihin [4]. Verkkovalmentavien opintojen opintojaksoista opiskelijat saivat numeroarvioinnin, joten molempia edellä mainittuja arvioinnin muotoja tarvittiin.

Yhteisopettajuus mahdollisti monipuolisen kurssisuunnittelun ja tarjosi paljon mahdollisuuksia yhdistää opettajien osaamista ja kokemuksia, kuten esimerkiksi opetusvideoiden tekeminen yhdessä (kuva 1). Opetusmateriaaleihin oli mahdollista liittää videoita, jotka lisäsivät dialogisuutta erityisesti, kun mukana oli kaksi opettajaa. Videoiden käyttäminen osana S2-kielen opetusta nähtiin tärkeänä, koska opettajien kasvot, ilmeet ja eleet näkyivät yhdessä kirjallisen materiaalin kanssa [5].

Millaista on opiskella ammattikorkeakoulussa liiketaloutta?

Esimerkkinä käytämme omaa korkeakoulua eli Oamkia.

KUVA 1. Pysäytyskuva opiskelijanäkymästä. Tiimiopettajat kertoivat ammattikorkeakouluopiskelusta

Opiskelijoiden kokemuksia

Syyslukukauden 2019 alussa neljältä liiketalouden alan opiskelijalta kysyttiin heidän kokemuksiaan verkko-opiskelusta. Tavoitteena oli selvittää keskustelunomaisesti opiskelijoiden näkemyksiä esimerkiksi siitä, mitä he pitivät oleellisimpina asioina opinnoissa ja minkälaisia kielen oppimisen haasteita heillä oli.

Opiskelijoilta kysyttiin, mitä he pitivät keskeisenä, uutena tai tärkeänä alakohtaisissa verkko-opinnoissa. Keskeisimpinä asioina mainittiin kielitaidon kehittymiseen liittyvät asiat, kuten termit, käsitteet ja sanastot. Yksi vastaaja toi esille niinkin eksaktin asian kuin Suomen laki, mikä viittaa siihen, että vastaajan kielitaito on jo aika korkealla tasolla. Yhdelle opiskelijalle kaikki paitsi matematiikka oli tärkeää ja vaikeaa ja yksi opiskelija ei osannut määrittellä, miten kurssi auttaa häntä. Hänellekin verkko-opiskelu oli kuitenkin mielenkiintoinen kokemus. Vastaukset kuvastivat opiskelijoiden hyvin erilaisia näkemyksiä. Esimerkkeinä haastatteluissa esiin tulleet Suomen laki ja matematiikka ovat aihealueina sellaisia, että S2-opettamisen tukena tarvitaan substanssialan opettajia. Samalla tavalla myös substanssialan opettaja tarvitsee tukea suomen kielen opettamisessa. Monialainen tiimiopettajuus osoittautui hyväksi toimintatavaksi.

Opiskelijoiden kanssa keskusteltiin myös kielen oppimisen haasteista. Yksi vastaaja kertoi, että verkkovalmentavien kielen taso oli erilainen verrattuna kotoutumiskoulutuksen tasoon. Lisäksi raporttien kirjoittaminen mainittiin haastavaksi, mutta ryhmätehtävät helpommiksi. Yhdelle opiskelijalle tahti oli ajoittain liian hidas eli luultavasti hänen suomen kielen tasonsa on keskipertoa korkeampi. Toiselle opiskelijalle puolestaan verkko-opetus eteni nopeasti ja tämä vaati paljon opiskelua. Hän mainitsi, että se on hyvä, jos haluaa parantaa suomen kieltä. Näissäkin keskusteluissa nousi esille erilaisia näkemyksiä opiskelusta eli toteutuksessa on hyvä olla monipuolisesti erilaisia tehtäviä. Monialaisessa opettajatiimissä oli mahdollista ideoida ja toteuttaa substanssiin liittyviä suomen kielen tehtäviä, mikä motivoi opiskelijoita.

Yhteenveto

Verkko-opetus mahdollisti paikasta riippumattoman kurssien suorittamisen. Tiimiopettajuuteen perustuvien kurssien suunnittelussa koettiin hyödylliseksi verkon välityksellä tapahtunut opettajien välinen yhteydenpito ja konkreettinen asioiden eteenpäin työstäminen. Suomen kielen ja liiketalouden kiinteä yhdistäminen aina suunnittelusta toteutukseen asti koettiin tärkeäksi. Opintojaksojen aikatauluihin vahvasti sidoksissa ollut opintojen ohjaus ja tutorointi olivat myös tärkeässä roolissa. Kaikkien toimintojen etukäteissuunnittelu ja resursointi oli tärkeää. Jatkoa ajatellen on hyvä varata riittävästi aikaa opiskelijoiden ryhmäytymiselle, jos toteutus on pelkästään verkossa.

Lähteet

1. [Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Maahanmuuton vastuukorkeakoulutoiminta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:38. Helsinki. Hakupäivä 1.11.2019.](#)
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-502-0>
2. [Stenberg, H. 2019. Valmentavasta valmiiksi – johdanto yhteiseen kehittämismatkaamme. Teoksessa H. Stenberg, T. Hirard, M. Autero & E. Korpela \(toim.\) Korkeakouluvalmiuksia maahanmuuttajille – hyvät käytänteet ja suositukset valmentavaan koulutukseen. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja, Taito-sarja 41, 13–16. Hakupäivä 21.1.2019.](#)
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-176-9>
3. [Karttunen, M. & Marjomäki, J. 2019. Yhteinen valintakoe mittasi kielitaitoa monipuolisesti. Teoksessa H. Stenberg, T. Hirard, M. Autero & E. Korpela \(toim.\) Korkeakouluvalmiuksia maahanmuuttajille – hyvät käytänteet ja suositukset valmentavaan koulutukseen. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja, Taito-sarja 41, 45–52. Hakupäivä 21.1.2019.](#)
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-176-9>
4. [Kupias, P. & Koski, M. 2012. Hyvä kouluttaja. Sanoma Pro Oy.](#)
5. [Salo, O-P. 2009. Dialogisuus kielikasvatuksen kehyyksenä. Puhe ja kieli 29 \(2\), 89–102. Hakupäivä 5.12.2019.](#)
<https://journal.fi/pk/article/view/4788/4486>

Metatiedot

Nimeke: Tiimiopettajuus maahanmuuttajien verkkokoulutuksessa

Tekijä: Vähäkangas Antti; Svanberg Eija; Kosonen Katri

Aihe, asiasanat: etäopetus, maahanmuuttajat, tietokoneavusteinen opetus, tiimiopetus, verkko-opetus

Tiivistelmä: Maahanmuuttajat kohtaavat erilaisia haasteita hakeutuessaan suomenkieliseen korkeakoulutukseen ja yksi suurimmista on opinnoissa menestymisen kannalta riittävän hyvä kielitaito. Tähän haasteeseen vastasi Valmentavasta valmiiksi -hanke, jossa Oulun ammattikorkeakoulu oli mukana kahdeksan muun ammattikorkeakoulun kanssa. Hanke antoi arvokkaan kokemuksen maahanmuuttajakoulutuksesta verkossa sekä monialaisesta tiimiopetajuudesta.

Maahanmuuttajakoulutuksen toteuttaminen verkossa oli kaiken kaikkiaan onnistunut kokemus. Verkkovalmentavien opintokokonaisuuksien lähtökohtana oli suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin tekeminen yhdessä. Alakohtaisiin opintoihin integroitu suomen kielen opiskelu oli koulutuksen läpileikkaava teema. Tämä toi tiimiopetämiseen mukaan monialaisuuden, koska opintojaksoilla oli mukana substanssi- ja S2-opettajia. Näin saatiin myös monipuolisuutta kurssisuunnitteluun, tehtäviin ja arviointiin. Tiimiopetajuus ei ole paikkaan sidottua, vaan onnistuu hyvin verkon välityksellä. Onnistunut tiimiopetajuus vaatii suunnitelmallisuutta, aikaa, sitoutumista ja avointa vuorovaikutusta kaikilta tiimin jäseniltä.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2020-04-08

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe202002064708>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Vähäkangas, A., Svanberg, E. & Kosonen, K. 2020. Tiimiopetajuus maahanmuuttajien verkkokoulutuksessa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 17. Hakupäivä xx.xx.xxxx. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe202002064708>.